

บทที่ 4

สภาพทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่

4.1 ลักษณะทางกายภาพ

สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่ (2545: 1-10) ได้กล่าวถึงลักษณะทางกายภาพของจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

ขนาดและที่ตั้ง

ที่ตั้งจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ภาคเหนือของประเทศไทย สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,027 ฟุต (310 เมตร) ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 17-21 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 98-99 องศาตะวันออก โดยมีส่วนกว้างที่สุดจากทิศตะวันออกถึงตะวันตก กว้างประมาณ 138 กิโลเมตร และส่วนที่ยาวที่สุด คือจากทิศเหนือถึงทิศใต้ ยาวประมาณ 320 กิโลเมตร (ยาวมากที่สุดของประเทศไทย)

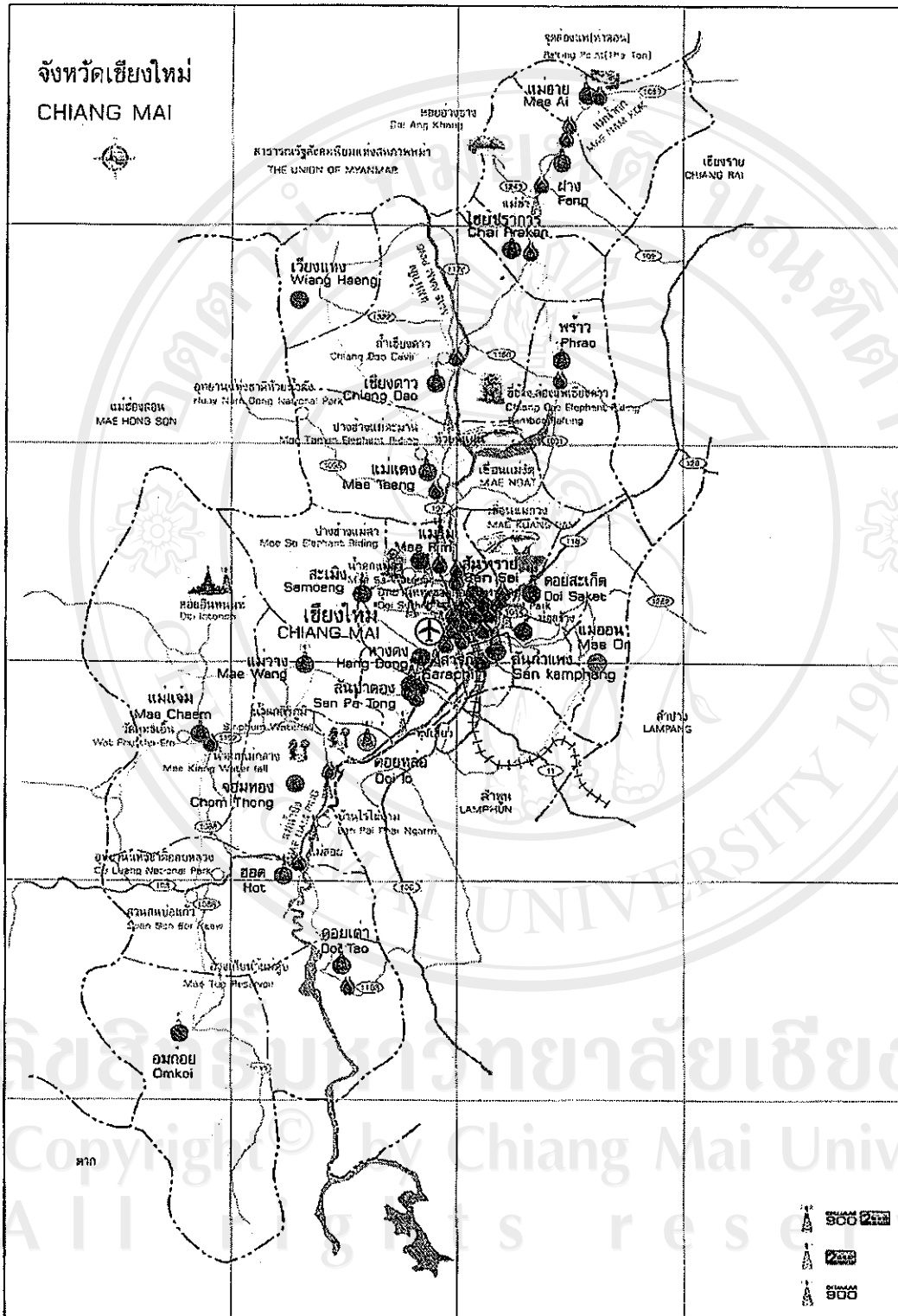
จังหวัดเชียงใหม่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับรัฐเชียงตุงของประเทศเมียนมา (สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า) ซึ่งมีพรมแดนยาวประมาณ 227 กิโลเมตร
ทิศใต้	ติดจังหวัดลำพูน และจังหวัดตาก
ทิศตะวันออก	ติดจังหวัดเชียงราย จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน
ทิศตะวันตก	ติดอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภูมิประเทศ

จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 20,107.06 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 12,566,911 ไร่ เป็นอันดับ 1 ของภาคเหนือ และเป็นอันดับ 2 ของประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่ราบเชิงเขา มีเนื้อที่ประมาณ 16,636 ตารางกิโลเมตร หรือ 10,397,500 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 82.74 พื้นที่ทางการเกษตร มีเนื้อที่ประมาณ 2,578 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,611,250 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 12.8 นอกจากนี้ยังมีพื้นที่เป็นที่อาศัยและอื่นๆ อีกประมาณ

แผนภาพที่ 4.1 แผนที่จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา : กรมการปกครอง (2545)

891.06 ตารางกิโลเมตร หรือ 558,160 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.44 ของพื้นที่ทั้งหมด นอกจากนี้ พื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ ยังเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหลายสาย เช่น แม่น้ำปิง น้ำแจ่ม น้ำแม่แตง น้ำฝาง น้ำแม่กลาง น้ำแม่จืด และน้ำแม่ฆาน

บริเวณที่ราบลุ่ม พื้นที่ราบลุ่มส่วนใหญ่เป็นบริเวณลุ่มแม่น้ำแม่ปิง ครอบคลุม พื้นที่บางส่วนของอำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง อำเภอเมือง อำเภอสารภี และอำเภอดอยเต่า อีกส่วนหนึ่งเป็นที่ราบลุ่มน้ำ แมกก ครอบคลุมพื้นที่บริเวณอำเภอฝาง และอำเภอแม่ฮาย

แม่น้ำสำคัญ ได้แก่

แม่น้ำแม่ปิง เป็นแม่น้ำสายใหญ่และยาวที่สุด มีความยาวตลอดสาย 600 ก.ม. มีต้นน้ำมาจากดอยถั่วในอำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย อำเภอแมริม อำเภอเมือง อำเภอสารภี อำเภอหางดง อำเภอสันป่าตอง อำเภอจอมทอง และอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน แล้วไหลลงสู่ตำบลปากน้ำโพจังหวัดนครสวรรค์

แม่น้ำแมกก มีความยาว 180 ก.ม. มีต้นน้ำจากภูเขาทางทิศใต้ของเมืองเชียงตุง ประเทศพม่าไหลผ่านเมืองกก เมืองสาตะในพม่า อำเภอแม่ฮาย จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอเมือง อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย แล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขง

แม่น้ำแม่แจ่ม มีความยาว 170 ก.ม. มีต้นน้ำจากภูเขาทางทิศเหนือของช่อง ปากก๊วยในเขตอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ไหลผ่านอำเภอแม่แจ่ม แล้วไหลลงสู่แม่น้ำปิง ฝั่งขวาที่เส้นแบ่งเขตของอำเภอจอมทองกับอำเภอแม่สอด

แม่น้ำแม่ตื่น มีความยาว 150 ก.ม. มีต้นน้ำจากช่องเขาข้ามทิวเขาระหว่างอำเภอ อมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ แล้วไหลลงสู่แม่น้ำแม่ปิงฝั่งขวาที่จังหวัดตาก

แม่น้ำแม่แตง มีความยาว 135 ก.ม. มีต้นน้ำจากภูเขาแฝกในทิวเขาแดนลาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ไหลผ่านอำเภอแม่แตง แล้วไหลสู่แม่น้ำปิงที่ตำบลสันทราย อำเภอ สันกำแพง

แม่น้ำแม่จืด มีความยาว 100 ก.ม. มีต้นน้ำจากภูเขาทิศเหนือของอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ไหลผ่านตำบลเวียง ตำบลน้ำแพร่ ตำบลแม่แวน ตำบลแม่ปิง ตำบลโหล่งขอด แล้วไหลลงสู่แม่น้ำปิงที่บ้านซอแล อำเภอแม่แตง

เทือกเขาที่สำคัญ เทือกเขาแดนลาว ซึ่งอยู่ด้านเหนือของจังหวัดเชียงใหม่ กั้นพรมแดนไทย-พม่า ติดต่อกับเทือกเขาถนนธงชัย มียอดเขาที่สำคัญได้แก่ ดอยผ้าห่มปก อยู่ใน อำเภอฝาง สูง 2,285 เมตร ดอยอ่างขาง อยู่ในอำเภอฝาง สูง 1,931 เมตร ดอยหลวง อยู่ในอำเภอ เชียงดาว สูง 2,170 เมตร เทือกเขาถนนธงชัย อยู่ทางทิศตะวันตกของแม่น้ำปิง มียอดเขาที่สำคัญ ได้แก่ ดอยอินทนนท์ อยู่ในอำเภอจอมทอง สูง 2,575 เมตร เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในประเทศไทย

ดอยปู่อยู่ในอำเภอเมือง สูง 1,685 เมตร ดอยสุเทพ อยู่ในอำเภอเมือง สูง 1,601 เมตร เทือกเขาฝิ่ปันน้ำ อยู่ทางทิศตะวันออกของแม่น้ำปิง มียอดเขาที่สำคัญคือ ดอยขุนตาล สูง 1,374 เมตร ดอยช้าง สูง 1,462 เมตร อยู่ในอำเภอฟัวว อำเภอดอยสะเก็ด และอำเภอสันกำแพง

สภาพภูมิอากาศ

ในปี 2544 จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพอากาศเย็นเกือบตลอดปีมีอุณหภูมิอยู่ระหว่าง 10.0-39.4 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยระหว่างร้อยละ 51.0-88.0 จำนวนวันฝนตกตลอดปี 106 วัน ปริมาณน้ำฝนประมาณ 1,220.4 มิลลิเมตร และเดือนที่อุณหภูมิสูงสุดในรอบปี คือเดือนเมษายน 2544 วัดได้ 39.4 องศาเซลเซียส เดือนที่มีอุณหภูมิต่ำสุดในรอบปี คือเดือนมกราคม 2544 วัดได้ 10.0 องศาเซลเซียส

สภาพอากาศของจังหวัดเชียงใหม่แบ่งเป็น 3 ฤดู คือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึง เดือนพฤษภาคม อุณหภูมิอยู่ระหว่าง 17.4-39.4 องศาเซลเซียส โดยอุณหภูมิสูงมากในช่วงเวลากลางวัน เนื่องจากสภาพเป็นแอ่งกระทะ และในช่วงกลางคืนอากาศจะเย็นลง

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนตุลาคม อุณหภูมิอยู่ระหว่าง 21.0-33.8 องศาเซลเซียส เนื่องจากมีสภาพเป็นภูเขาสูง และมีป่าต้นน้ำจำนวนมาก ทำให้มีความชุ่มชื้นสูง โดยเฉพาะบนยอดดอยจะมีฝนตกเกือบทุกวัน

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิอยู่ระหว่าง 10.0-36.3 องศาเซลเซียส เป็นฤดูที่นักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวมากที่สุด

ตารางที่ 4.1 ปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิ ของจังหวัดเชียงใหม่เป็นรายเดือน พ.ศ.2544

เดือน	ปริมาณน้ำฝน รวมตลอดเดือน(มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก	อุณหภูมิ (เซลเซียส)	
			ต่ำสุด	สูงสุด
มกราคม	-	-	10.0	35.2
กุมภาพันธ์	-	-	13.5	36.3
มีนาคม	75.4	9	17.4	36.4
เมษายน	22.8	2	21.2	39.4
พฤษภาคม	171.6	15	22.1	34.5
มิถุนายน	107.8	13	22.5	33.8

ตารางที่ 4.1 ปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิ ของจังหวัดเชียงใหม่เป็นรายเดือน พ.ศ.2544 (ต่อ)

เดือน	ปริมาณน้ำฝน รวมตลอดเดือน(มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก	อุณหภูมิ (เซลเซียส)	
กรกฎาคม	167.6	17	22.7	33.6
สิงหาคม	330.9	17	22.7	33.5
กันยายน	129.1	14	22.2	32.9
ตุลาคม	176.4	15	21.0	33.7
พฤศจิกายน	21.5	2	10.6	32.9
ธันวาคม	17.3	2	13.6	33.2
รวมทั้งปี	1,220.4	106	10.0	39.4

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่ (2545)

สถาบันการศึกษา

จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบน มีสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงระดับอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน มีสถานศึกษารวมทั้งสิ้น ในปี 2544 จำนวน 1,076 แห่ง ครูและอาจารย์ที่สอนในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา มีจำนวน 5,420 คน และสอนในระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา จำนวน 14,921 คน โดยมีสถาบันการศึกษาที่ผลิตบุคคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพายัพ และวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ห้างสรรพสินค้าและศูนย์กลางการค้า

ปัจจุบันมีห้างสรรพสินค้าและศูนย์กลางการค้าชั้นนำจำนวน 6 แห่งคือ เซ็นทรัลพลาซ่าสวนแก้ว โรบินสันแอร์พอร์ต โลตัส แมคโคร บิ๊กซี และคาร์ฟู ห้างสรรพสินค้าและศูนย์กลางเหล่านี้ มีขนาดใหญ่สามารถรองรับการใช้บริการของประชาชนได้เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีศักยภาพค่อนข้างสูงในแง่ใจให้นักท่องเที่ยว

การคมนาคมและขนส่ง

จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองหลักของภาคเหนือ เป็นศูนย์กลางการพาณิชย์ อุตสาหกรรม และการคมนาคม จึงมีเส้นทางคมนาคมหลักทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และทางอากาศ มีทาง

หลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และเส้นทางมาตรฐานหลายสาย ทำให้การเดินทางติดต่อภายในจังหวัด การเดินทางสู่จังหวัดใกล้เคียง และกรุงเทพมหานครเป็นไปโดยสะดวก รายละเอียดดังนี้

การขนส่งทางอากาศ ของจังหวัดเชียงใหม่ผ่านท่าอากาศยานเชียงใหม่ ซึ่งเป็นท่าอากาศยานนานาชาติ มีบริษัทสายการบินที่ทำการบินประจำมาลง ปีพ.ศ.2544 จำนวน 10 บริษัท มีจำนวนเที่ยวบินให้บริการ 15,220 เที่ยวบิน แบ่งเป็นการบินภายในประเทศ จำนวน 13,449 เที่ยวบิน และการบินระหว่างประเทศ จำนวน 1,771 เที่ยวบิน สามารถรองรับผู้โดยสารได้ประมาณ 3.2 ล้านคนต่อปี ซึ่งในปี 2544 มีจำนวนผู้โดยสาร 2,211,064 คน และยังให้บริการขนส่งสินค้ารวม 24,080 ตัน บริการขนถ่ายไปรษณีย์ภัณฑ์จำนวน 42 ตัน

ตารางที่ 4.2 บริษัทสายการบินที่ทำการบินประจำมาลงที่ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ปีพ.ศ.2544

ลำดับ	ชื่อบริษัท	ตัวย่อ 2 ตัว	ตัวย่อ 3 ตัว
1	Thai Airways International Public Company Limited	TG	THA
2	Bangkok Airways CO., LTD	PG	BKP
3	Angel Airline CO., LTD	8G	NGE
4	Silk Air	MI	SLK
5	Malaysian Airlines System	MH	MAS
6	Lao Aviation	QV	LAO
7	Air Mandalay	GT	-
8	LTU International Airways LTD.	LT	LTU
9	Mandarin Air	AE	MDA
10	PB Air	9Q	PBA

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่ (2545)

ตารางที่ 4.3 ปริมาณผู้โดยสาร จำนวนเที่ยวบิน ของท่าอากาศยานเชียงใหม่ ระหว่างปี 2535-2544

ปี	ผู้โดยสาร (คน)			จำนวนเที่ยวบิน (เที่ยว)		
	ในประเทศ	ต่างประเทศ	รวม	ในประเทศ	ต่างประเทศ	รวม
2535	1,247,480	74,457	1,321,937	11,318	718	12,036
2536	1,407,884	113,982	1,521,866	11,994	922	12,916
2537	1,562,022	117,072	1,679,094	11,852	1,190	13,042
2538	1,717,893	109,330	1,827,223	12,113	1,852	13,965
2539	1,962,837	129,776	2,092,613	14,080	2,535	16,615
2540	2,023,500	124,852	2,148,352	14,463	2,569	17,032
2541	1,991,473	95,145	2,086,618	13,211	1,822	15,033
2542	2,010,579	95,484	2,106,063	14,679	1,540	16,219
2543	2,097,373	132,631	2,230,004	14,022	1,971	15,993
2544	2,091,791	119,273	2,211,064	13,449	1,771	15,220

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่ (2545)

การขนส่งทางรถไฟ การเดินทางสู่จังหวัดเชียงใหม่เริ่มจากกรุงเทพฯ อยุธยา ลพบุรี นครสวรรค์ พิษณุโลก ลำปาง ลำพูน แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ รถด่วนพิเศษ รถด่วน รถเร็ว และรถดีเซลรางปรับอากาศ สัปดาห์ละประมาณ 42 เที่ยว (ไป-กลับเป็น 1 เที่ยว) และรถท้องถิ่น ระหว่างนครสวรรค์-เชียงใหม่ สัปดาห์ละ 7 เที่ยว (ไป-กลับเป็น 1 เที่ยว) ซึ่งการเดินทางโดยทางรถไฟสามารถรองรับผู้โดยสารได้ประมาณ 17,000 ที่นั่งต่อสัปดาห์

การขนส่งทางรถยนต์ จังหวัดเชียงใหม่มีถนนเชื่อมโยงกับจังหวัดต่างๆ ได้แก่ เส้นทางจากกรุงเทพฯ มีเส้นทางหลักคือทางหลวงหมายเลข 1 และ 11 เส้นทางจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 4 เส้นทาง คือเส้นทางอุบลราชธานีระยะทางรวม 1,055 กิโลเมตร เส้นทางขอนแก่น ระยะทางรวม 774 กิโลเมตร เส้นทางนครราชสีมา ระยะทางรวม 736 กิโลเมตร และเส้นทางอุดรธานี ระยะทาง 715 กิโลเมตร

การคมนาคมขนส่งภายในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียง โดยรถโดยสารประจำทางที่สามารถรองรับผู้โดยสารได้วันละ 7,000 ที่นั่ง ภายในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มี

รถสองแถวสีแดง รถสามล้อเครื่อง และรถสามล้อถีบ ให้บริการ ซึ่งปัจจุบันมีเส้นทางที่สำคัญ 4 เส้นทาง คือ

1. เส้นทางบ่อสร้าง – สันกำแพง – ผาง – ท่าตอน ขึ้นรถที่สถานีขนส่งช้างเผือก
2. เส้นทางจอมทอง – หางดง – สันป่าตอง – ฮอด/ดอยเต่า ขึ้นรถที่ท่ารถประตูเชียงใหม่
3. เส้นทางไปแมริม ขึ้นรถบริเวณเยื้องอนุสาวรีย์ช้างเผือก
4. เส้นทางแมริม – แม่แตง – ลำพูน – ป่าซาง – สันทราย – พร้าว ขึ้นรถบริเวณ

ตลาดต้นลำไย

4.2 โครงสร้างเศรษฐกิจ

โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ ที่สำคัญได้แก่ การผลิตภาคเกษตร โดยเฉพาะสาขาพืชผล ซึ่งมีพืชสำคัญหลายชนิด ได้แก่ ข้าว ไม้ยาสูบเวอร์จิเนีย ถั่วเหลือง กระจังหอมหัวใหญ่ ลำไย ลิ้นจี่ ตลอดจนพืชผักเมืองหนาว มีอัตราการเจริญเติบโตของภาคเกษตรในช่วง 13 ปี (2530-2543) ขยายตัวร้อยละ 5.6 ต่อปี โดยมูลค่าผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นจาก 4,999 ล้านบาท ในปี 2530 เป็น 9,258 ล้านบาท ในปี 2543 แต่อย่างไรก็ตามความสำคัญของการผลิตภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 20.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ.2530 เหลือร้อยละ 12.3 ในพ.ศ.2543 ในขณะที่การผลิตนอกภาคเกษตรมีความสำคัญมากขึ้น เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 80 ในปี 2530 เป็นร้อยละ 87.7 ในปี 2543 อัตราการเจริญเติบโตของการผลิตนอกภาคอุตสาหกรรมเฉลี่ยช่วงเดียวกันเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.6 ต่อปี และมีมูลค่าผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นจาก 20,107 ล้านบาทในปี 2530 เป็น 72,165 ล้านบาทในปี 2543 การผลิตนอกภาคเกษตร ที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การก่อสร้าง และสาขาบริการโดยเฉพาะการท่องเที่ยว เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่ มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญหลายแห่ง ส่งผลให้ธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวเติบโตตามไปด้วย เช่น ธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร การผลิตของที่ระลึก เป็นต้น อุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากภาคการเกษตรซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจหลักของจังหวัด เนื่องจากอยู่ใกล้แหล่งเพาะปลูกและและมีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้ออำนวย อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา(เซรามิค) อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป รวมทั้งอุตสาหกรรมผลิตสินค้าหัตถกรรมก็มีความสำคัญเพิ่มขึ้นตามการท่องเที่ยวที่เติบโตขึ้น

ในปี 2543 จังหวัดเชียงใหม่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งสิ้น 81,423 ล้านบาท เป็นอันดับ 1 ของภาคเหนือ มีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 55,846 บาทต่อคนต่อปี เป็นอันดับ 2 ของภาคเหนือ รองจากจังหวัดลำพูน

ตารางที่ 4.4 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปี 2541-2543p ณ ราคาปีปัจจุบัน

หน่วย : ล้านบาท

สาขาการผลิต	2541	2542	2543p
ภาคเกษตร	11,318	10,424	9,258
เหมืองแร่และย่อยหิน	469	515	483
อุตสาหกรรม	13,304	14,759	15,359
การก่อสร้าง	4,667	5,021	3,903
ไฟฟ้า และประปา	1,881	1,674	1,750
การคมนาคม และขนส่ง	5,953	5,657	5,810
การค้าส่ง และค้าปลีก	8,794	8,740	9,042
สถาบันการเงินและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์	7,602	3,537	3,122
ที่อยู่อาศัย	2,892	2,970	3,004
การบริหารราชการแผ่นดิน และการป้องกันประเทศ	5,780	5,989	6,228
ภาคบริการ	19,633	22,111	23,464
รวม	82,294	81,397	81,423
รายได้เฉลี่ยต่อหัว (บาท)	56,754	56,020	55,846

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2545)

หมายเหตุ : p ข้อมูลเบื้องต้น

4.3 โครงสร้างระบบการเงิน

โครงสร้างระบบการเงินในภาคเหนือจำแนกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ การเงินในระบบและการเงินนอกระบบ การเงินในระบบสถาบันการเงินเป็นกลไกหลักในการระดมเงินออมและให้สินเชื่อภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับของรัฐ และกำกับดูแลโดยหน่วยงานของรัฐ ขณะที่การเงินนอกระบบเป็นการรับฝากหรือให้กู้ยืมโดยประชาชนทั่วไป ไม่มีกฎหมายหรือกฎระเบียบควบคุม

การเงินในระบบของจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย สถาบันการเงินที่ให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ กิจการวิเทศธนกิจ (PIBF) ธนาคารที่ตั้งโดยกฎหมายพิเศษที่ดำเนินการเฉพาะอย่าง อาทิ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอาคารสงเคราะห์ และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (IFCT) สำหรับสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร ได้แก่ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์ โรงรับจำนำ สหกรณ์เครดิตยูเนียน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มเครดิตยูเนียน และธนาคารหมู่บ้าน

สถาบันการเงิน (ยกเว้นสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์ และโรงรับจำนำ) เป็นสำนักงานสาขาของสถาบันการเงิน ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ เปิดดำเนินการที่กรุงเทพฯ ทั้งสิ้น และการดำเนินธุรกิจเป็นการดำเนินนโยบายตามสำนักงานใหญ่

สถาบันการเงินที่มีบทบาทมากที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์โดยมีสาขาธนาคารพาณิชย์เปิดบริการมากเป็นลำดับที่ 3 ของประเทศรองจากกรุงเทพฯ และชลบุรี ทำธุรกรรมหลักในการรับฝากและให้สินเชื่อ ณ สิ้นปีพ.ศ. 2544 จังหวัดเชียงใหม่มีสาขาธนาคารพาณิชย์ทั้งสิ้น 124 สาขา มียอดคงค้างเงินฝากรวม จำนวน 83,922.10 ล้านบาท ยอดคงค้างเงินให้สินเชื่อ 56,162.23 ล้านบาท (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2544) รองลงมาได้แก่ธนาคารที่ตั้งโดยกฎหมายพิเศษที่ดำเนินการเฉพาะอย่าง ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นธนาคารเฉพาะกิจด้านการเกษตร และเน้นการระดมจากผู้ออมรายย่อย ตามลำดับ

นอกจากนี้จังหวัดเชียงใหม่ยังเป็นที่ตั้งของธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ มีบทบาทในการดำเนินกิจการอันเป็นหน้าที่ของธนาคารกลาง ในเขตปฏิบัติการ 17 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ การเป็นนายธนาคารของสถาบันการเงิน การกำกับดูแลสถาบันการเงิน ออกใช้ธนบัตรและรับเปลี่ยนธนบัตรชำรุด เป็นต้น ตลอดจนติดตามภาวะเศรษฐกิจในเขตปฏิบัติการ เพื่อสนับสนุนการติดตามภาวะเศรษฐกิจการเงินของประเทศ และการวางนโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่สำนักงานใหญ่ ต่อไป

การเงินนอกระบบในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย บุคคลธรรมดาทำหน้าที่ให้กู้ยืมระหว่างบุคคลในอัตราดอกเบี้ยที่ตกลงกันทั้งสองฝ่าย หรืออาจทำการให้กู้ยืมในรูปแบบการเล่นแชร์ สินเชื่อการค้า การขายลดเช็ค การรับจำนำทองตามร้านทอง และการทำธุรกิจเงินทุนที่ไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งดำเนินธุรกิจรับฝากเงินและให้กู้ยืมจากประชาชน โดยมีได้อยู่ภายใต้กฎระเบียบของทางการซึ่งเป็นการดำเนินงานที่มีความเสี่ยงสูง และขาดความรับผิดชอบต่อเงินที่ระดมจากประชาชน